

B. ΑΝΟΙΚΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ (ενδεικτικά παραδείγματα)

Ερωτήσεις ανάπτυξης

1.

ΠΗΓΗ

Ο Γοργοπόταμος

Η ένοπλος Αντίσταση ξεκινούσε με μια συνεργασία των δύο Οργανώσεων και με μια επιβλητική επιτυχία στρατηγικής σημασίας για το Συμμαχικό Αγώνα της Βορείου Αφρικής. Εκείνο που δεν επέτυχαν οι ηγεσίες των στις Αθήνας ύστερα από δέκα μηνών άκαρπες συζητήσεις (Οκτώβριος 1941 - Ιούνιος 1942) το επέτυχε ο έμπρακτος κοινός πόθος της Ελευθερίας. Το γεγονός αυτό μας έδειχνε το δρόμο που έπρεπε να ακολουθήσουμε: Ένωση ή τουλάχιστον συνεργασία.

Κομνηνού Πυρομάγλου, *Ο Δούρειος Ίππος*, σσ. 42-43

- Βασιζόμενοι στον σχολιασμό του Πυρομάγλου και στις ιστορικές σας γνώσεις να χαρακτηρίσετε τις σχέσεις μεταξύ των αντιστασιακών οργανώσεων μετά την ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοπόταμου.

2. Κατά την περίοδο 1941-1944 στην κατοχική Ελλάδα δημιουργήθηκε "ελεύθερο κράτος". Να αναφέρετε:

- α) κάτω από ποιες συνθήκες συνέβη αυτό και σε ποιες περιοχές;
- β) ποιοι θεσμοί και με ποιο στόχο λειτούργησαν στις περιοχές αυτές;

3. α) Τι γνωρίζετε για την ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοποτάμου ;
β) Ποια η σημασία του γεγονότος αυτού για τον ελληνικό αγώνα ειδικά και την έκβαση του πολέμου γενικότερα;

4. Συμφωνείτε με την άποψη ότι:

"...Η ανατίναξη της γεφύρας του Γοργοποτάμου είναι για την εθνική προσπάθεια του ελληνικού λαού μια δεύτερη Αγία Λαύρα του 1821".

Κομνηνού Πυρομάγλου, *Ο Δούρειος Ίππος*, σ.42

- Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

5. Να δικαιολογήσετε τη σχέση μεταξύ του απώτερου στόχου που θέτουν οι αντιστασιακές οργανώσεις και της αντιπαλότητας που αναπτύσσεται ανάμεσά τους από τα μέσα του 1943;
6. Να διαβάσετε το απόσπασμα από το προσωπικό Ημερολόγιο του Παν. Κανελλόπουλου και να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν.

"3 Δεκεμβρίου 1944, Κυριακή.

Δύσκολη και κρίσιμη μέρα. Προχθές βράδυ παραιτήθηκαν οι Σβώλος, Τσιριμώκος, Αγγελόπουλος, Ασκούτσης. Χθες οι Ζέβγος και Πορφυρογένης. Δεν θέλησαν να υπογράψουν την απόφαση να παραδώσει η Πολιτοφυλακή στην Εθνοφυλακή. Έτσι ξέσπασε και τυπικά η κρίση. Χθες, στις 6 το απόγευμα, υπουργικό συμβούλιο. Μίλησε πρώτος ο Παπανδρέου. Ύστερα μιλήσαμε όλοι οι άλλοι. Συμφωνήσαμε με την πολιτική του πρωθυπουργού και εκδηλώσαμε την αλληλεγγύη μας. Στο μεταξύ μας πληροφορήσαν ότι το ΕΑΜ αποφάσισε: α) συλλαλητήριο για σήμερα, β) γενική απεργία για αύριο, και γ) την αναβίωση της πολιτικής επιτροπής του ΕΛΑΣ (της ΠΕΕΑ). Έναρξη επαναστατικής ενέργειας. Απαγορεύσαμε τα συλλαλητήρια. Πήραμε και άλλες αποφάσεις...

"5 Δεκεμβρίου 1944.

Χθες και προχθές δυο μέρες επαναστατικής αναρχίας. Η Ελλάδα μας ραγίζει. Όλα τα είχε πάθει, αλλά έμνε ακέραιο το γυαλί της ηθικής ακεραιότητάς της. Είχε γίνει μάλιστα, κρύσταλλο το γυαλί αυτό. Τώρα ραγίζει και τούτο. Δεν λέω, ποιος είναι υπεύθυνος. Όταν η μοίρα φτάνει σε τέτοια τραγικότητα, δεν ρωτάς πια για ευθύνες."

σχολικό βιβλίο σ. 292

- α) Ποιο γεγονός, κατά τον Π. Κανελλόπουλο, στάθηκε αφορμή για τα Δεκεμβριανά γεγονότα;
- β) Ποιες υπήρξαν οι πραγματικές αιτίες οι οποίες οδήγησαν στα γεγονότα αυτά;
7. Ποιες ήταν οι επιπτώσεις του εμφυλίου πολέμου στην ελληνική οικονομία; Να δικαιολογήσετε την άποψή σας.

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Να εξηγήσετε σύντομα τους όρους:

- **τάγματα ασφαλείας**
- **κουϊσλιγκς**
- **μαύρη αγορά**

2. Πότε εισήλθαν οι Γερμανοί στην Αθήνα και πότε κατέλαβαν ολόκληρη την Ελλάδα;

3. Ποια περίοδος της ελληνικής ιστορίας ονομάζεται Κατοχή;

4.

ΠΗΓΗ

Ένας λογοτέχνης, περιγράφει την τραγικότητα της πείνας

Αν προχωρούσες από την Ομόνοια στο Σύνταγμα σε πεντέξι σημεία θα συναντούσες κόσμο γύρω από σωριασμένους στο δρόμο. Μπουλούκια παιδιά ζητιάνευαν στους δρόμους κι αρπούσαν ό,τι βρίσκαν που να μασιέται. Πολλά βλέπουν το ενδιαφέρον που προκαλούν οι πεσμένοι, ξαπλώνουν και κείνα στο πεζοδρόμιο, το ένα πλάι στο άλλο, κι εκεί ξεχνιούνται κι αρχίζουν να παίζουν. Κάποτε ο θάνατος τα μαζεύει ευχαριστημένα. Είδαμε στην πλατεία Κλαυθμώνος ένα τσούρμο παιδάκια μισόγυμνα κι ένας μαντράχαλος 25 χρονών σα χασές άσπρος από την πείνα, ο αρχηγός τους. Τα παιδάκια λεηλατούσαν τους σκουπιδοτενεκέδες από τα γύρω εστιατόρια «των Αθηνών» και του «Αβέρωφ», που τρώγαν οι Γερμανοί. Φέρνανε το περιεχόμενο και το άφηναν σε μια κόχη αντίκρυ από το υπουργείο των Ναυτικών.

σχολικό βιβλίο, σ. 272

- α) Σε ποιο γεγονός της κατοχικής περιόδου αναφέρεται ο συγγραφέας;
β) Να αναφέρετε σύντομα τα αίτια αυτού του γεγονότος.

5.

ΚΕΙΜΕΝΟ

Τα συσσίτια σώζουν το λαό

Στα μέσα του χειμώνα 1941-1942, στην Αθήνα όπως και στον Πειραιά και στις άλλες μεγάλες πόλεις της χώρας, μεγάλες ουρές σχηματίζονταν μπροστά στα δημαρχεία, τα σχολεία, τις διοικητικές υπηρεσίες, τις τράπεζες κι άλλα ιδρύματα. Χιλιάδες και χιλιάδες πολίτες περίμεναν υπομονετικά, μ' ένα άδειο κουτί κονσέρβας στο χέρι, τη διανομή του συσσιτίου. Εργάτες και

μικροῦπάλληλοι, αλλά και καθηγητές, διάσημοι συγγραφείς και ζωγράφοι, μέλη της Ακαδημίας, νέοι και γέροι, έκαναν όλοι ουρά, μέσα στον παγερό άνεμο του χειμώνα, για να επωφεληθούν από τη διανομή τροφίμων που δεν ήταν, το συχνότερο, παρά μια σούπα από βραστά ξεροφάσολα με λίγο λάδι από πάνω.

Επίσημα, το συσσίτιο ήταν έργο των δημαρχιών, των συλλόγων ή του Κράτους. Στην πραγματικότητα, η επιχείρηση, που απαιτούσε τεράστιο αριθμό από διαβήματα, ριψοκίνδυνες μεταφορές, κρυφές μάχες στα υπουργεία και τις Κομμουντατούρες, καθώς κι ένα έλεγχο και μια αφοσίωση την κάθε στιγμή, στηριζόταν στο ακέραιο στο ΕΑΜ, τη μεγάλη Οργάνωση Αντίστασης που είχε μόλις ιδρυθεί με την πιο μεγάλη μυστικότητα.

Έτσι παράδοξα, η πρώτη εκδήλωση αυτής της κρυφής και μαχητικής οργάνωσης έπαιρνε, για την ώρα, νόμιμα πλαίσια, για να διαφυλάξει την ίδια την ύπαρξη των μελλοντικών μαχητών της. Το συσσίτιο αποτέλεσε, γι' αναρίθμητους Έλληνες, το μοναδικό μέσο επιβίωσης στον τρομερό χειμώνα της πείνας 1941-1942 και τον *sine qua non** όρο της μελλοντικής τους αντιστασιακής δραστηριότητας. Χωρίς την άθλια σούπα από ξεροφάσολα, που σερβιριζόταν μια φορά την ημέρα, οι 300.000 νεκροί από την πείνα αυτού του ολέθριου χειμώνα θα ήταν εκατομμύρια.

Ανδρέα Κέδρου, Η Ελληνική Αντίσταση 1940-1944, τ. Α', σ. 106-107
σχολικό βιβλίο σ. 273

* *sine qua non*: λατινική έκφραση, ανάλογη με την αρχαία ελληνική "εκ των ων ουκ άνευ". Σημαίνει το αδύνατο της εκτέλεσης μιας πράξης χωρίς την ύπαρξη μιας βασικής προϋπόθεσης.

- Βασισμένοι στο κείμενο και στις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε στον τρόπο με τον οποίο αντέδρασε ο ελληνικός λαός -κυρίως στις πόλεις- στο πρόβλημα της επιβίωσης τα χρόνια της κατοχής.

6. Να αναφέρετε τις αντιστασιακές οργανώσεις που ιδρύθηκαν το 1941 και να προσδιορίσετε τους άμεσους και τους απώτερους στόχους που έθεσαν.

7. Να μελετήσετε το κείμενο και να απαντήσετε στις ερωτήσεις:

ΚΕΙΜΕΝΟ: Γερμανικό ανακοινωθέν

Κατά τη νύχτα της 30ης προς την 31^η Μαΐου (1941) υπεξηρέθη η επί της Ακροπόλεως κυματίζουσα γερμανική πολεμική σημαία παρ' αγνώστων δραστών. Διενεργούνται αυστηραί ανακρίσεις. Οι ένοχοι και συνεργοί αυτών θα τιμωρηθούν δια της ποινής του θανάτου.

σχολικό βιβλίο σ. 275

- α) Σε ποιο γεγονός αναφέρεται το γερμανικό ανακοινωθέν;
- β) Να αναφερθείτε στη σημασία που είχε το γεγονός αυτό για τον δοκιμαζόμενο ελληνικό λαό.

8. Να παρουσιάσετε σύντομα τις αντιστασιακές οργανώσεις:

- Ε.Δ.Ε.Σ.
- Ε.Κ.Κ.Α.
- Ε.Λ.Α.Σ.

9. **ΚΕΙΜΕΝΟ:** Απόσπασμα από την ιδρυτική πράξη της Π.Ε.Ε.Α., 10 Μαρτίου 1944

"... Συγκροτούμε

Πολιτική επιτροπή εθνικής απελευθέρωσης που αποτελείται προσωρινά από τα υπογραφόμενα μέλη. Κύριος και πρωταρχικός σκοπός της Επιτροπής είναι:

Να συντονίσει και να διεξαγάγει με όλα τα μέσα και με όλες τις δυνάμεις μέσα στην Ελλάδα και στο πλευρό των Συμμάχων μας, τον αγώνα κατά των κατακτητών.

Να αγωνιστεί για το διώξιμο από τη χώρα και τη συντριβή των Γερμανών και Βουλγάρων εισβολέων, για την ολοκληρωτική απελευθέρωση και για την κατοχύρωση της ανεξαρτησίας και της ακεραιότητας της χώρας.

Να επιδιώξει την εθνική μας αποκατάσταση με βάση την αρχή της αυτοδιάθεσης των λαών ... και τη στρατηγική διαρρύθμιση των συνόρων μας..."

σχολικό βιβλίο, σ. 288

Να απαντήσετε με βάση το κείμενο και τις ιστορικές σας γνώσεις:

α) Τι ήταν η Π.Ε.Ε.Α.;

.....
.....
.....

β) Από ποιους ιδρύθηκε;

.....

γ) Ποια ήταν η αποστολή της;

.....
.....
.....
.....

10. **Διάσκεψη Λιβάνου**

α) Ποιοι συμμετείχαν;

β) Ποιες ήταν οι αποφάσεις της;

11. α) Ποιοι πήραν μέρος στη διάσκεψη της Βάρκιζας;

β) Ποιοι ήταν οι όροι της Συμφωνίας της Βάρκιζας;

γ) Πώς αντιμετωπίστηκαν οι όροι αυτοί από τις δυνάμεις του Ε.Λ.Α.Σ;